

JUN–TOLA QOPLAMINING SIFATIIY VA O‘LCHAMLI KO‘RSATKICHLARI

**Nazarova Mohira Azamatovna, Xudaykulova Qandolat Shukurovna,
Embergenova Dilfuza Kenesbay qizi, Kaliev Bayram Alpisbay ugli**

Annotatsiya. *Maqolada qorako‘l qo‘zilarni rangining ifodalanishi va tekisligining turli tipli qo‘zilarda turli darajada namoyon bo‘lishi ushbu xususiyatlar qo‘zilar terisi sathidagi gul shakllarining xilma–xilligidan ham kelib chiqishi bilan taqqoslanganli to‘g‘risida ma‘lumot keltirilgan.*

Аннотация. *В статье приведены сведения о сравнении выраженности окраски и гладкости черных ягнят у разных видов ягнят и о том, что эти характеристики обусловлены также разнообразием формы цветков на шкуре ягнят.*

Annotatsiya. *The article provides information on the comparison of the color intensity and smoothness of black lambs in different types of lambs and that these characteristics are also due to the variety of flower shapes on the skin of lambs.*

Kalit so‘zlar: *Gul tipi, yassi, qovurg‘asimon, yarim doira, qorako‘l qo‘zilari, qalamgul.*

Ключевие слова. *Плоский, ягнят, полукруглый, ребристый, кавказский.*

Keywords. *Flat, Lambs, Half Round, Ribbed, Caucasian.*

Jun tolalarining ipaksimonligi, yaltiroqligi, uzunligi va zichligi kabi seleksion ko‘rsatkichlar qo‘zilarni baholashda inobatga olinadigan muhim belgilar hisoblanadi.

Jun tolalarining ipaksimonlik va yaltiroqlik darajalari, optimal uzunlikka ega bo‘lishi va teri sathida zich bo‘lishi qorako‘l mahsulotining sifatini, gullarning qimmatligini, mustahkamligini belgilaydi. SHu bilan bir qatorda ushbu ko‘rsatkichlarning optimal va maksimal darajalarda namoyon bo‘lishi qo‘ylarning nasliy qimmatligini va ular bilan olib boriladigan seleksiya–naslchilik hamda urchitish ishlarining samaradorligini oshiradi.

Ko‘pchilik tadqiqotlarda ushbu ko‘rsatkichlarning turli gul tipiga mansub qo‘zilarda namoyon bo‘lishining o‘ziga xos xususiyatlari, farqlanish va o‘zgaruvchanlikka ega bo‘lishi kuzatilgan.

Jun tolalarining ipaksimonligi va yaltiroqligi. Bu borada yassi gul tipiga mansub qo‘zilarda ushbu ko‘rsatkichlarning namoyon bo‘lish xususiyatlari boshqa tipli qo‘zilar ko‘rsatkichlari bilan qiyosiy o‘rganildi (1-jadval).

Jadval ma‘lumotlarida olingan natijalar jun-tolalarining ipaksimonlik va yaltiroqligi bo‘yicha yassi tipli qo‘zilar ko‘rsatkichlarining sezilarli yuqoriligini ko‘rsatadi. Kuchli va me‘yorli ipaksimonlik va yaltiroqlikning yarim doira qalamgul hamda qovurg‘asimon tiplari ko‘rsatkichlari bilan deyarli bir xilligi sharoitida bo‘lib, (85,3-88,6%) yassi tipli

qo'zilar kuchli ipaksimonlikka ega qo'zilar salmog'ining 9,7-14,3 foizga, kuchli yaltiroqlikka ega qo'zilar salmog'ining 13,8-15,6 foizga yuqoriligi fikrni isbotlay oladi.

1-jadval

Turli gul tipiga mansub qo'zilarining jun – tola sifati

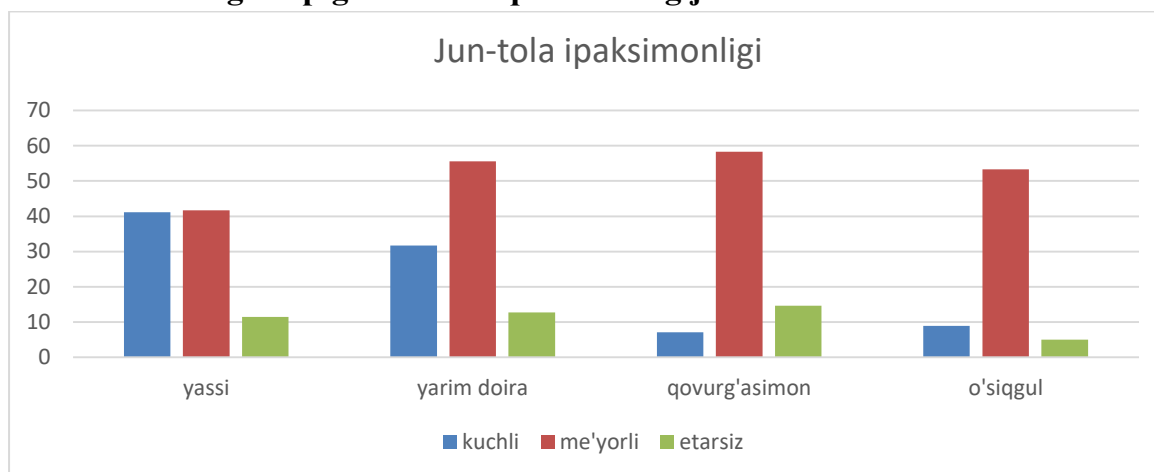
Gul tipi	n	Jun – tola ipaksimonligi, % ($\bar{X} \pm S\bar{X}$)		
		Kuchli	Me'yorli	Etarsiz
Yassi	50	41,4±6,21 ^{x)}	41,7±6,28	11,5±4,02 ^{x)}
Yarim doira qalamgul	50	31,7±5,56 ^{x)}	55,6±5,94	12,7±3,98 ^{x)}
Qovurg'asimon	50	7,1±5,96 ^{x)}	58,3±7,12	14,6±5,10 ^{x)}
O'siqgul	50	8,9±4,22	53,3±7,44	37,8±7,23

X- $R < 0,05$;

O'siqgul tipli qo'zilar ko'rsatkichining qolgan tiplar ko'rsatkichlaridan statistik ishonchli ($R < 0,05; 0,001$) ravishda pastligi aniqlandi.

1-rasm.

Turli gul tipiga mansub qo'zilarining jun – tola sifati

X) $-R < 0,001$

Jun–tola uzunligi va zichligi. Ma'lumki, qorako'lchilikda hayvonlarning nasl qimmatlari ularda 30 ga yaqin seleksion belgilarning namoyon bo'lishi bilan belgilanadi.

Ularning yuqori darajada namoyon bo'lishi nasliy qimmatlikni oshiradi, past darajada namoyon bo'lishi esa kamaytiradi.

Ko'pchilik seleksion ko'rsatkichning namoyon bo'lishiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim belgilardan biri–bu jun tolalarining uzunligi va zichligidir. Shu nuqtai nazardan ushbu belgilarga seleksiya jarayonida doimiy e'tibor qaratiladi.

Ushbu belgilarning irsiylanishi, naslga berilishi, turli sharoitlarga bog'liq holda o'zgaruvchanligi ko'pchilik tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan va uning seleksion ahamiyati ko'rsatib borilgan.

Belgining o'zgaruvchanlik xususiyatlari unga doimiy e'tiborni talab qiladi. Shu jihatdan ularni seleksiya jarayonida doimo nazoratda ushlab, uning namoyon bo'lishini boshqarib turish yo'llarini aniqlash qorako'lchilikda dolzarb muammolardan biridir.

Tadqiqotlarda turli gul tipidagi qo'zilarga xos jun–tola uzunligini va uning o'zgaruvchanlik xususiyatlarini hamda qoplami zichligini o'rganish bo'yicha izlanishlar olib borildi. Ma'lumotlar 4-jadvalda umumlashtirilgan.

Jadval ma'lumotlaridan ko'rish mumkinki, har xil gul tipidagi qorako'l qo'zilari jun tolalarining uzunligi bilan bir–biridan ma'lum darajada farqlanadi. Jun–tolalarining eng kalta ko'rsatkichiga qovurg'asimon tipli qo'zilar ($9,2\pm 0,12$ mm) ega bo'lsa, o'sikgul tipli qo'zilar jun tolalarining eng uzun ($11,52\pm 0,20$ mm) ko'rsatkichi bilan xarakterlanib, yarim doira qalamgul va yassi tipli qo'zilar oraliq holatni egallaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Yusupov S.Yu., Gaziev A., Bobokulov N.A., Yuldoshov N., Fazilov U.T., Xakimov O'.N. va boshqalar. “Qorako'lchilikda naslchilik ishlarini yuritish va qo'zilarni baholash (bonitirovka qilish) bo'yicha qo'llanma. Toshkent.:2015.31 b

2.Yusupov S.Yu., Gaziev A., Fazilov U.T., Mamatov B., Boltaev A., “Qorako'l qo'zilarida seleksion belgilarni paydo bo'lish xususiyatlari. Zootsiyeneriya j.Toshkent №6. 2016, 34-34 b.

3. Azamatovna, N. M., & Nayimovich, X. J. (2023). Sur rangli qorako'l qo'zilarini gul tiplariga taqsimlanishi. *QISHLOQ XO'JALIGI, ATROF-MUHIT VA BARQAROR RIVOJLANISH MILLIY KONFERENSIYASI*, 125-131.

4. Nazarova, M. A. (2023). Turli xil gul tipiga mansub sur rangli qo'zilarining terisida gul uzunligi va kengligi ko'rsatkichlari. *Актуальные проблемы пустынного животноводства, экологии и создания пастбищных агрофитотсенозов*, 1(1), 92-93.

5.Nazarova, M. (2023). Sur rangli qorako'l qo'zilarining jun-tola qoplami ko'rsatkichlari. *Актуальные проблемы пустынного животноводства, экологии и создания пастбищных агрофитотсенозов*, 1(1), 94-96.

6.Nazarova, M. A. (2023, January). QORAKO'L QO'ZILARNI TIRIK VAZN KO'RSATKICHLARI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 1, pp. 602-605).

7.Nazarova, M. A., & Shinayeva, G. H. (2023). QO ‘YLARNING MUTLAQ VA NISBIY O‘SISH KO‘RSATKICHLARIGA ETOLOGIK XUSUSIYATLARINING TA‘SIRI. *Scientific Impulse*, 1(9), 430-434.

8.Nazarova, I. B. (2022). A NATIONAL POP ACTOR AND HIS SPEAKING SKILLS. *MEJDUNARODNĚY JURNAL ISKUSSTVO SLOVA*, 5(4).

Nazarova, M. A., qizi Isaqulova, K. F., & qizi Mamarahimova, Z. E. (2024). QORAQO‘L QO ‘YLARINING GUL SIFATI KO ‘RSATKICHLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(2), 197-199.

9. DAMIROVICH, M. R., IBRAGIMJANOVICH, T. I., & UGLI, K. N. K. (2021). The role of family, community and education in the development of patriotic spirit in youth. *JournalNX*, 7(1), 311-314..

10. Ibragimovich, T. I. (2024). PEDAGOGICAL PROCESSES AND IMPORTANT ASPECTS OF ITS CREATION. *JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH*, 1(1), 56-62.

11. Абдурахмонов, А. Т. (2023). БАТАННИ СЕВМОҚ ИЙМОНДАНДИР!. *YANGI O‘ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(1), 79-84.

12. Lazizbek G‘ayratjon o‘g, O. (2023). PROFILAKTIKA INSPEKTORINING FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARI BILAN HAMKORLIGINING